

full de càlcul

Com més obeïem, pitjor ens tractaven: crònica d'una espoliació

vista prèvia >

El País Valencià pateix un infrafinançament crònic que condueix a una espoliació fiscal que empobreix el país. És l'única autonomia aportadora neta al sistema, i que, malgrat això, està per sota de la mitjana estatal de renda per càpita. La història dels valencians dins del sistema nacional espanyol és la del mite de Robin Hood, però al revés.

Ricard Chulià

Periodista, filòleg, escriptor i editor

@RicardChulia

En maig de 2025, l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE) —un organisme que va ser creat per la Generalitat en 1990, que col·labora amb les universitats valencianes i que rep el finançament de CaixaBank, la Fundación BBVA, la Fundación Mediterráneo —el que va quedar del desmantellament de la Caja de Ahorros del Mediterraneo—, Ford-España, la Fundación de las Cajas de Ahorros —més coneguda per l'acrònim Funcas i que presideix Isidre Fainé— i la Fundación Cañada Blanch, és a dir, el nucli del sistema com a tal, res a veure amb vel·leïtats ni que siguin tímidament «separatistes»— va publicar un informe, *El sistema de financiación y las comunidades infrafinanciadas: principales problemas y propuestas de reforma*. Aquest informe arriba a unes conclusions que haurien d'haver provocat un daltabaix en tots els àmbits de país, però, sobretot, a escala política i social, i, tanmateix, va passar completament desapercebut. L'estudi constata que els valencians no només som pobres en el nostre context, sinó que, a més, ens continuem empobrint i, per si no n'hi hagués prou, una de les causes principals que

hi ha darrere d'aquesta pèrdua de convergència de renda respecte al context estatal i europeu és el sistema de finançament. És a dir, patim un sistema de finançament que ens extrau recursos i, a més, ens genera un deute que no permet que les nostres institucions autonòmiques posen en marxa polítiques que puguen pal·liar o combatre aquesta deriva. Encara que volguessen, vull dir.

Tanmateix, ara com ara, cap novetat ni cap conclusió inèdita: era, de fet, una reiteració d'una condició que fa anys i panys que és coneguda.¹ Ara bé, el silenci i l'actitud de

---

1 En CHULIÀ, *País Valencià. Eixida d'emergència* es pot trobar una anàlisi política i una panoràmica del debat de les últimes dècades sobre aquesta qüestió. Cal destacar, en aquest sentit, el treball pioner de GIMENO *L'espoli fiscal del País Valencià*, que posa dades concretes al dèficit fiscal valencià, així com l'estudi sobre les balances fiscals realitzat per la Fundació Josep Irla «Estimació de les balances fiscals de les comunitats autònomes respecte de l'Estat espanyol 1995-2005» en 2008.

En CUCARELLA, *El finançament valencià, de la submissió al canvi necessari* hi ha una monografia clau per a l'anàlisi del problema de l'infrafinançament valencià, que també ocupa bona part del relat en FLOR, *Societat Anònima. Els valencians, els diners i la política*. En concret, aquest últim treball és una radiografia imprescindible per a entendre el País Valencià actual. Així mateix, cal fer referència a l'exposició *L'or dels valencians* de 2013 i a la creació de la Plataforma per un Finançament Just, en 2017, que aplega quasi tots els partits valencians —a excepció de Ciudada-

nos, primer, i Vox, després—, sindicats, patronal i societat civil en general, i que va convocar la primera manifestació en la història del país que se centrava exclusivament en el problema del finançament en novembre del mateix any. La plataforma continua formalment en actiu actualment, si bé fa temps que ha deixat de ser operativa a causa dels tacticismes tant de PP com de PSOE respecte del posicionament i les reivindicacions enfront del govern estatal quan els partits matriu d'aquests dos partits han ocupat la Moncloa.

Aquesta és una primera aproximació a aquesta problemàtica durant les primeres dècades dels 2000. Si es consulten, tanmateix, les publicacions històriques del valencianisme, es pot veure com la denúncia de l'extracció de recursos del País Valencià per part de l'estat centralista és una constant històrica.

Robin Hood al revés

Una acusació que sovint es fa —de manera fal·laç i demagògica, no cal dir-ho— contra les reivindicacions catalanes en matèria de finançament és que es tracta d'un moviment impulsat per un «egoisme dels rics»,

Una acusació que sovint es fa contra les reivindicacions catalanes en matèria de finançament és que es tracta d'un moviment impulsat per un «egoisme dels rics», però el cas valencià la desmenteix

que no voldrien compartir la seua solidaritat amb els més pobres. Doncs bé, on és la solidaritat amb els valencians? Les forces polítiques catalanes farien molt de bé de tindre molt més en compte sempre la política valenciana, encara que només fos per interès propi: el País Valencià és la prova més clara, contundent i inapel·lable que el sistema no té res a veure amb la

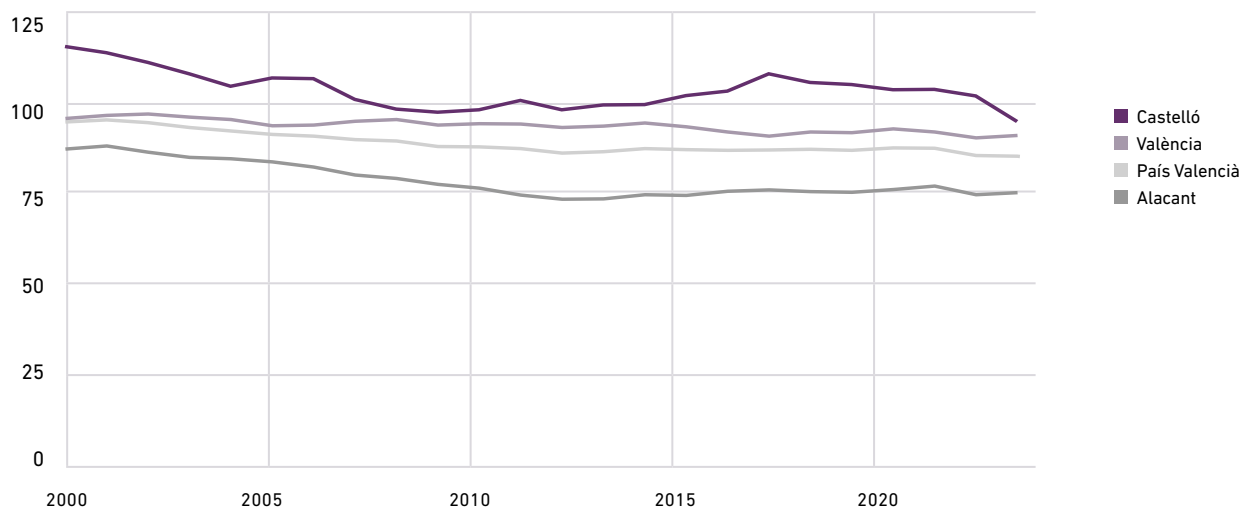
solidaritat interterritorial —o dels «ciutadans lliures i iguals», de què tant s'omplin la boca—, sinó amb una extracció de rendes que té un biaix nacional i ètnic i que, almenys de manera més clara en el cas dels valencians, és difícil argumentar que no en tinga, fins i tot, també un de colonial. Els valencians vivim cada dia el mite de Robin Hood, però al revés: som els pobres a qui

el xèrif de Nottingham roba per a donar-ho als rics.

Vegem-ne algunes dades al respecte. En el 2000 el PIB per càpita valencià equivalia al 95,50% de la mitjana estatal, tal com es pot veure al gràfic 1, mentre que en 2024 havia caigut al 84,70%; és a dir, més de deu punts de pèrdua de convergència. L'autonomia valenciana era llavors la que en

Gràfic 1

Evolució de la convergència en PIB per càpita del País Valencià per províncies respecte de la mitjana estatal, 2000-2023 (%)

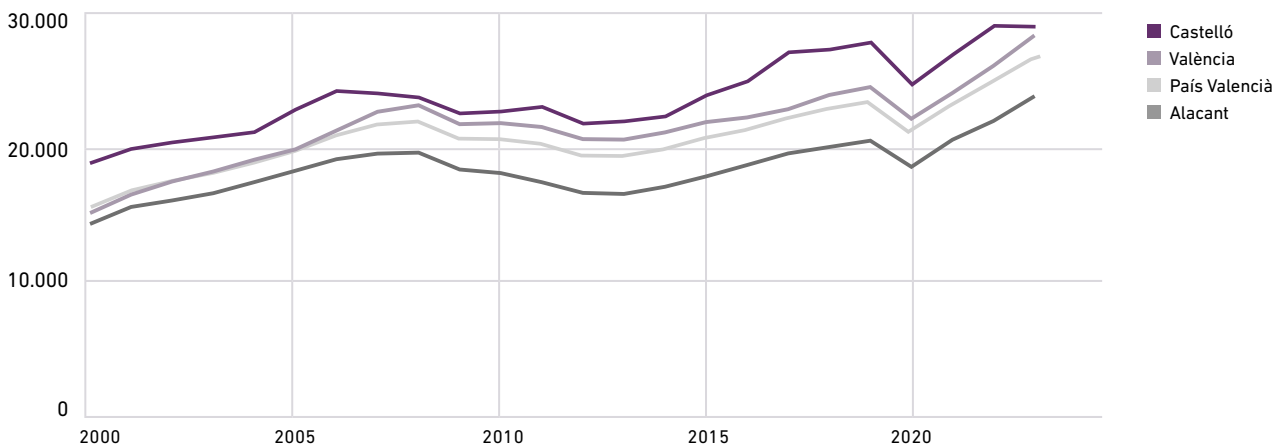

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut Nacional de Estadística.

En el 2000, el PIB per càpita valencià equivalia al 95,50% de la mitjana estatal, mentre que en 2024 havia caigut al 84,70%; és a dir, més de deu punts de pèrdua de convergència

Gràfic 2

Evolució PIB per càpita al País Valencià per províncies, 2000-2023 (núm. absolut)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut Nacional d'Estadística.

feia vuit en el rànquing per territoris, mentre que ara hi ha caigut quatre llocs i n'és la que en fa dotze. Per davant han passat Cantàbria, Astúries o La Rioja, autonomies a les quals hem transferit rendes en concepte de «solidaritat» interterritorial.

Ara bé, si, en comptes d'agafar les dades del conjunt del país n'agafem les de les demarcacions —a causa de la distribució de les dades ens

toca analitzar-les per les seues províncies—, és en la d'Alacant on el resultat és encara més esfereïdor, on s'aprecien millor els problemes que arrossega el país com a tal precisament perquè és la més assimilada —en conjunt— al sistema nacional espanyol en tots els àmbits. De fet, es pot dir que el país en conjunt segueix el camí d'Alacant. Així, tal com mostra el gràfic 1, la circumscripció més meridional tenia a inicis del

segle XXI un PIB per càpita que convergia en un 88,6% amb la mitjana estatal, si fa no fa com el conjunt del país actualment. I, a nivell global, en 2023 ja hi havia caigut més de deu punts, fins al 76%.

No som el Levante feliz

El tòpic del *Levante feliz* fa que els valencians tinguem una autopercepció

El tòpic del *Levante feliz* fa que tinguem una autopercepció que no té res a veure amb la imatge que l'espill de les dades ens en retorna

de nosaltres mateixos que no té res a veure amb la imatge que l'espill de les dades ens en retorna. Pocs valencians «provincialment alacantins» sabran ubicar-se correctament en el seu context de renda mitjana estatal. Els altres, tampoc, és clar, però en el cas d'Alacant la distorsió és encara, si fos possible, més cridanera, ja que es tracta de la demarcació número 42 d'un total de 52. És a dir, Alacant forma part de les deu províncies més pobres de l'Estat. És pràcticament impossible que cap valencià alacantí —que no siga economista o forme part d'una minoria molt polititzada i informada (i, això no obstant, si no ho està des d'una tradició valencianista, és molt probable que així tampoc)— identificaria cap de les deu demarcacions espanyoles que es troben en el rànquing de PIB per càpita per davant de la seua com un territori més ric. Aquestes són: Albacete, Càceres, Zamora, Múrcia, Ciudad Real, Sevilla, Guadalajara, Huelva, Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife i Almeria. Un valencià alacantí, interpel·lat per aquests territoris, no només no els assenyalaria mai com a «més rics» que el seu, sinó que els situaria sempre com a molt més pobres. Èmfasi, de fet, en el «molt».

A la taula 1,² si mirem la renda mitjana per unitat familiar, veurem que el País Valencià està molt més a prop d'Andalusia, Ceuta o Extremadura que no de Madrid, que se'n distancia ben clarament. L'any d'una família valenciana hauria de durar uns quatre mesos més perquè igualàs el d'una família madrilenya. Ara bé, si, en comptes de la renda mitjana, focalitzem el patrimoni, llavors la distància encara és més elevada: el dels madrilenys és més del doble que el dels valencians.

Aquestes diferències, com dèiem, no són el producte de l'atzar, ni menys encara ens venen marcades pels gens. No són tampoc el resultat d'unes tries polítiques conscients, tot i que no podem dir de cap de les maneres que els valencians no hi tinguem una responsabilitat ben clara al respecte. Des de la

² A les taules que apareixen a continuació no s'inclouen totes les comunitats autònomes ja que les fonts consultades no proporcionen dades per a aquests territoris. En tot cas, cal tindre en compte que el País Basc i Navarra, es tracta de territoris que es troben al marge de la LOFCA, és a dir, del sistema de finançament autonòmic comú, per la qual cosa demanen anàlisis específiques i particulars per a entendre'ls, de la mateixa manera que en altres casos, corresponen a ciutats autònomes d'una magnitud que no es pot homologar a la dels territoris que analitzem com a norma general.

Taula 1
Renda mitjana anual per unitat familiar per autonomies, 2025 (€)

Autonomia	Renda mitjana anual per unitat familiar
País Basc	19.923 €
Navarra	18.349 €
Madrid	18.169 €
Catalunya	17.262 €
Illes Balears	16.735 €
Astúries	16.725 €
Aragó	16.717 €
Cantàbria	15.964 €
La Rioja	15.654 €
Castella i Lleó	15.598 €
Galícia	15.467 €
Canàries	14.222 €
País Valencià	14.017 €
Ceuta	13.770 €
Castella - la Manxa	13.387 €
Andalusia	13.079 €

Font: Dades de l'Institut Nacional de Estadística per a 2025.

Si mirem la renda mitjana per unitat familiar, el País Valencià està molt més a prop d'Andalusia, Ceuta o Extremadura que no de Madrid

recuperació de la democràcia, els valencians hem donat suport de manera molt majoritària als partits d'un sistema que ens ha empobrit i ens empobreix. Aquesta és una part de la realitat, sí; però, es mire com es mire, no hi ha hagut res de semblant —per molt que fos tan remotament com es vulga— a un debat públic i ciutadà sobre el model econòmic i social que volem els valencians per al nostre autogovern. I, de fet, encara que n'hi hagués hagut, i, així mateix, haguéssim apostat per la via contrària de manera tan majoritària com ho hem fet pels partits del sistema nacional espanyol, no hauríem pogut canviar-hi pràcticament res. Potser algun matís per ací i per allà, com a màxim. Aquesta és una constatació, no una exculpació. I trobe que cal explicitar-la més sovint. Les xifres que estem analitzant en aquest article són el resultat del funcionament correcte del sistema nacional espanyol amb els valencians, que ocupem un espai d'objecte i no de subjecte del sistema i que ens hi hem configurat de mitjan segle XX ençà com una colònia turística. Cal explicitar també més sovint que, si els valencians mai hem tingut un

Taula 2

Patrimoni net mitjà en cada autonomia i part que en posseeix l'1% més ric, 2022 (€ i %)

Autonomia	Riquesa mitjana	1% més ric
Madrid	686.988 €	35%
Illes Balears	477.048 €	28%
Catalunya	433.628 €	27%
Cantàbria	404.045 €	21%
Aragó	401.509 €	21%
La Rioja	399.723 €	24%
Mitjana estatal	382.828 €	27%
Castella i Lleó	344.636 €	16%
Galícia	325.063 €	29%
País Valencià	314.461 €	24%
Astúries	306.818 €	17%
Múrcia	297.198 €	22%
Castella - la Manxa	285.259 €	16%
Canàries	261.370 €	27%
Andalusia	258.378 €	20%
Extremadura	228.859 €	18%

Font: MARTÍNEZ-TOLEDANO (et al.), «La desigualdad de riqueza entre comunidades autónomas».

grau mínim d'autonomia política dins del sistema «nacional» espanyol de 1978, aquest, haja existit o no, va desaparèixer amb la crisi del deute de la dècada de 2010. De llavors ençà, l'autonomia valenciana es dedica a alçar la persiana cada dia a colp de

deute provinent del Fons de Liquiditat Autònoma (FLA) —és a dir, el mecanisme mitjançant el qual l'Estat ens presta els nostres diners— i, així mateix, a pagar-ne els venciments i els interessos. I a fer cada vegada la bola de neu més grossa, evidentment.

La Generalitat valenciana dedica el 95% de la seua despesa als serveis públics essencials, un percentatge que només supera Múrcia

Segons l'informe de l'IVIE a què hem fet referència, la Generalitat Valenciana dedica el 95% de la seua despesa als serveis públics essencials, un percentatge que només supera Múrcia. És a dir, la nostra autonomia es resumeix a pagar les nòmines dels metges amb emissió de deute. No tenim la capacitat normativa per a decidir sobre el sistema, però és que, encara que la tinguéssim, no hi podríem fer res, tampoc, perquè el sistema ens lliga de peus i mans fiscalment. Es tracta d'una paradoxa perversa: amb l'autonomia ens hem de responsabilitzar de la gestió d'unes polítiques públiques sense els recursos que produïm per a fer-ho, perquè el sistema ens els drena. Amb el model centralista espanyol tradicional teníem la mateixa capacitat de decisió real que ara: cap ni una. Però, almenys, formalment no n'èrem els responsables. Insistisc: el sistema és especialment pervers.

La dominació pel deute

El País Valencià és, de fa anys i amb un marge de diferència important, l'autonomia més endeutada respecte al PIB i la segona en termes abso-

luts. El deute de la Generalitat se situa en el tercer trimestre de 2025 en uns 62.424 milions d'euros.³ És a dir, cada valencià deu uns 11.367 euros. Recordem que la nostra renda mitjana anual per unitat familiar és de 14.017 euros. Devem pràcticament un any sencer del nostre treball. O el que a nivell general equival a dos pressupostos anuals de la Generalitat sencers. Aquest deute s'ha disparat sobretot arran de la crisi de 2010 i té en l'infrafinançament el seu principal motor. En 2008, el deute valencià era ja elevat en el context autonòmic, però se situava en el 12,7% del PIB. En 2025, es troba en el 40,5%, després d'haver arribat a un màxim de 47,9% en 2020.

En els pressupostos de la Generalitat per a 2025, els últims aprovats i els vigents a l'hora de redactar aquest text, quasi 9.000 milions d'euros, és a dir, el 23,6% de la despesa, es dedica a pagament del deute.⁴ La conselleria del servei del deute té un volum ho-

mologable a la de Sanitat —un 28,8% de la despesa— i més gros que la d'Educació —un 21%. En 2024, el servei del deute pujava a més de 9.000 milions d'euros i arribava al 27% de la despesa, més a prop encara de Sanitat, amb un 29%. En l'exercici de 2020, el servei del deute va ser la primera conselleria en despesa, amb quasi un de cada tres euros: el 30,6%. En aquells comptes, de fet, no només superaven la Sanitat, sinó que quasi doblaven el pes de la Conselleria d'Educació, amb un 16,9%.

El finançament per càpita valencià de 2009 ençà, amb el sistema actual vigent, s'ha situat cada exercici de manera constant com l'últim de la llista. Segons l'estudi de l'IVIE, de fet, la valenciana és l'única autonomia de les que es troben per davall de la mitjana estatal de renda que, a més, sempre ha estat per davall de la mitjana de finançament per càpita. En la liquidació de 2022, l'última que tenim disponible, els 3.148 euros per habitant dels valencians es trobaven més de 200 euros per davall de la mitjana i més de 1.000 euros per habitant per davall dels 4.163 euros de Cantàbria, l'autonomia amb un finançament per càpita més alt i que —recordem— té

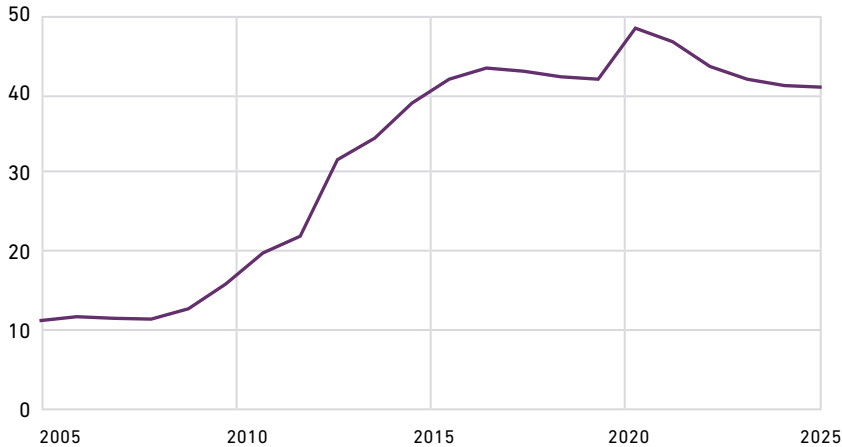
3 Les del tercer trimestre del 2025 són les últimes dades que tenim disponibles al tancament d'aquest article el febrer del 2026.

4 Totes les dades estan extretes del Visor Pressupostari de la Generalitat Valenciana. Disponible a: <www.gvaoberta.gva.es/va/visores>.

En els pressupostos de la Generalitat per a 2025 quasi 9.000 milions d'euros, és a dir, el 23,6% de la despesa, es dedica a pagament del deute

Gràfic 3

Evolució del deute de la Generalitat valenciana sobre el PIB, 2005-2025 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat Valenciana.

una renda mitjana clarament més elevada que la valenciana.

Una balança fiscal injusta

No cal dir que aquesta disfunció no es compensa tampoc amb inversió pública. La balança fiscal valenciana és clarament deficitària. L'única que ho és dins de les autonomies que es troben per davall de la mitjana de renda, de fet. Cal tindre en compte que el càlcul

de les balances fiscals és, a l'Estat espanyol, un misteri més gros que el de la Santíssima Trinitat. La primera vegada que es va fer de manera oficial fou en 2008, amb xifres referides al 2005, i com a contrapartida exigida per ERC per donar suport a la inversió de José Luís Rodríguez Zapatero al govern espanyol. Les següents de què disposem —i les últimes, fins a la data— les va publicar en 2014, amb dades que es referien a 2011, el govern conservador del PP amb

majoria absoluta de Mariano Rajoy amb la pretensió de demostrar que Catalunya, llavors immersa plenament en el procés independentista, rebia un tractament fiscal correcte. Una pretensió que expressava l'autor de l'estudi, l'economista asturià Ángel de la Fuente,⁵ director executiu de la Fundació de Estudios de Economía Aplicada (FEDEA), en abundants treballs i un dels màxims ideòlegs econòmics de la dreta espanyola. En 2022, finalment, el govern estatal de Pedro Sánchez va fer públics els materials en brut per a elaborar el càlcul de les balances fiscals, també obligat per l'independentisme català, però uns quants anys després encara no s'ha traslladat en un informe oficial al respecte.

En tot cas, en les balances fiscals de 2005 el País Valencià veia drenat entre més del 3% i més del 6% del seu PIB, segons el mètode de càlcul que s'hi emprà.⁶ Cal recordar que,

⁵ Es poden consultar els articles que en donem a la bibliografia, per exemple, en què l'autor explica de manera ben clara l'objectiu polític amb què els enfoca. Ell, tanmateix, en diu *objectivitat*, és clar.

⁶ Els dos mètodes més habituals per al càlcul de les balances fiscals són el del *flux monetari*, que calcula la recaptació i la inversió en un territori concret, i el de *càrrega del benefici*, que imputa com benefici del territori analitzat una part de la inversió que es

El País Valencià continuava sent l'única autonomia que el 2014 se situava per davall de la mitjana de renda estatal amb una balança fiscal negativa

llavors, la renda mitjana valenciana ja estava clarament per davall de la mitjana estatal. En les de 2014, que són les que agafarem com a referència perquè són les més recents, s'havien descartat els mètodes de càlcul que donaven com a resultat unes balances fiscals més desequilibrades, que situaven el dèficit fiscal al voltant del 6% del PIB, com hem vist, i ara la diferència al País Valencià es reduïa al 2%. Tanmateix, la valenciana continuava sent l'única autonomia que se situava per davall de la mitjana de renda estatal amb una balança fiscal negativa. No sabem, com dèiem, quin és el resultat oficial d'una balança fiscal valenciana posterior, però no hi ha dubte que la tendència no es trencaria i el resultat tornaria a ser negatiu, malgrat tot l'empobriment relatiu patit. En aquest sentit, és innegable que la constant negativa del resultat de la balança fiscal valenciana al llarg del temps no pot ser actualment menor d'una xifra pròxima a un 3%, i això

---

considera comuna a tot l'Estat (l'exemple més habitual que es fa servir per a il·lustrar aquest càlcul és que una part de la inversió en el Museu del Prado de Madrid també s'ha de computar com a benefici dels valencians). Lògicament, aquest últim mètode dona com a resultat balances fiscals més equilibrades entre els territoris i l'administració central.

amb les dades oficials del sistema i el càlcul més beneficiós per a l'Estat. Això vol dir una situació d'extracció de rendes —que cal sumar a l'infr finançament, la infra inversió...— per a un territori clarament per davall de la mitjana de renda del seu estat matriu. Una situació que, per molt que ho intente maquillar De la Fuente, no té cap analogia vàlida que no impliqui una relació fiscal colonial, es mire com es mire.

Una marginació estructural

És evident que aquestes dades no s'extrauen d'una sèrie aïllada, sinó que formen part del contínuum en què els mateixos territoris sospitosos habituals reiteradament apareixen en les mateixes posicions. Si mirem els índexs de funció pública per habitant, per a veure si el deute autonòmic valencià és producte d'una inflació desmesurada de l'administració, ens trobarem que, efectivament, juntament amb Catalunya i les Illes Balears, també ocupem les últimes posicions del rànquing. Si, per contra, busquem les dades d'inversió territorialitzada —la no territorialitzada vol dir, segons confessió de la ministra d'Hisenda

Taula 3

Finançament per habitant per a autonomia, 2022 (€)

Autonomia	Finançament per habitant
Cantàbria	4.163 €
La Rioja	4.023 €
Extremadura	3.834 €
Aragó	3.668 €
Canàries	3.663 €
Castella i Lleó	3.642 €
Astúries	3.571 €
Galícia	3.487 €
Mitjana estatal	3.367 €
Illes Balears	3.337 €
Madrid	3.337 €
Catalunya	3.333 €
Castella - la Manxa	3.274 €
Andalusia	3.190 €
Múrcia	3.148 €
País Valencià	3.148 €

Font: Dades del Ministeri d'Hisenda espanyol.

espanyola, María Jesús Montero, Madrid—,⁷ també trobarem el País

7 EXPANSIÓN, «Montero dice que la inversión en

Si mirem els índexs de funció pública per habitant, el País Valencià juntament amb Catalunya i les Illes Balears ocupen les últimes posicions del rànquing

Valencià en les últimes posicions. La demarcació d'Alacant, de fet, fa dos pressupostos que n'és l'última de totes. Si, finalment, per deixar en algun moment l'enumeració, mirem també quina part d'aquesta —poca— inversió ha acabat per executar-se, evidentment ens trobarem que —oh, sorpresa!— els llocs en el rànquing són els mateixos. I això sense entrar a valorar si aquestes inversions s'havien dissenyat pensant en els valencians o no, que caldria parlar-ne ben extensament, més encara si tenim en compte que les grans inversions públiques en infraestructures de les últimes dècades a l'Estat espanyol suposen connectar amb Madrid totes les capitals de província.

Aturem-nos ací un moment, perquè és interessant. Entre 2015 i 2021, segons un estudi de Verificat que empra dades del mateix Ministeri d'Hisenda espanyol, només es varen executar el 59,3% de les inversions territorialitzades pressupostades al País Valencià. És a dir, si el paper ja ens preveia molts menys euros d'inversió del que ens correspondria per pes poblacional, de PIB o, fins i tot, de cohesió com a

Madrid no baja respecto años anteriores y le pide salir del "victimismo"».

Taula 4

Saldo fiscal autonòmic segons les balances fiscals i PIB per càpita relatiu (%)

Autonomia	Saldo fiscal 2011	PIB per càpita relatiu 2011
Madrid	-8,87	136,20%
Illes Balears	-5,71	106,40%
Catalunya	-4,35	116,50%
País Valencià	-2,03	87,80%
La Rioja	0,16	108,20%
Navarra	0,19	123,70%
Múrcia	0,64	82,90%
Cantàbria	1,61	93,70%
Aragó	1,90	109,40%
País Basc	2,43	128,00%
Andalusia	5,24	75,70%
Castella - la Manxa	5,50	81,20%
Galícia	5,79	88,10%
Castella i Lleó	7,10	93,50%
Astúries	7,41	90,60%
Canàries	9,96	83,50%
Extremadura	17,64	72,40%

Font: DE LA FUENTE, «Un sistema de cuentas públicas territorializadas para España. Metodología y resultados para 2011».

territori amb una renda per càpita inferior a la mitjana, d'aquests euros quasi la meitat se n'envolaven. Madrid, per

contra, rebria més inversió de la que prèviament s'hi havia pressupostat: un 122,2%. Parlem del territori amb

El centralisme pot explicar moltes situacions injustes, puntuals o estructurals, però no pot explicar el cas valencià. Aquest només té sentit si s'analitza des d'una perspectiva nacional

la renda per càpita més elevada i, a més, no tenim en compte les inversions que es consideren com a beneficioses per al conjunt de la població, que, no cal dir-ho, acaben per beneficiar Madrid quasi exclusivament per l'efecte capitalitat. Però és que, si mirem el rànquing, trobarem que Múrcia, un territori amb un infrafinançament també comparable al valencià, ocupa la tercera posició en grau d'execució pressupostària, un 101,6%. El quart lloc és per a Castella-la Manxa, un altre territori perjudicat pel sistema de finançament, amb un 93,1%. Tots dos, d'altra banda, tenen, per exemple, una balança fiscal positiva. És a dir, un cas com el del País Valencià, en què constantment tots els indicadors ens apunten a un maltractament estructural, només es pot comparar amb Catalunya i les Illes Balears, amb la particularitat que només la renda valenciana està per davall de la mitjana. El biaix ètnic és inapel·lable. El centralisme pot explicar moltes situacions injustes, puntuals o estructurals, però no pot explicar el cas valencià. Aquest només té sentit si s'analitza des d'una perspectiva nacional.

Promeses que s'emporta el vent

Per tancar aquestes breus pinzellades aproximatives, parlarem del condicionament del deute valencià. Actualment, al voltant del 80% d'aquest deute es troba en mans del FLA, com explicàvem més amunt. És a dir, del mateix Estat espanyol. Això vol dir que, amb una decisió comptable d'un Consell de Ministres, el problema del deute valencià quedaria pràcticament resolt, sense afectar en res el deute global de l'Estat com a tal, ja que el deute de la Generalitat és, com el deute, per exemple, de l'Ayuntamiento de Morata de Tajuña, deute sobirà del «Reino de España». Una possible solució, per tant, seria una condonació del deute per part de l'Estat. Però condonar una part del deute valencià dins d'una condonació global de part del deute autonòmic suposa un doble càstig, perquè no es pot aplicar una solució comuna a una situació singular sense perjudicar aquest últim. No hi ha espai per a allargar-se ací en la qüestió de la proposta de quitança del deute que fa el govern espanyol —novament obligat per ERC—, però no es pot deixar de dir que, si s'inclou dins la proposta una condonació de deute autonòmic

madrileny —que, com que és una autonomia hiperfinançada, per l'efecte de capitalitat, no en té, de FLA—, significa que els valencians ens hem de fer càrrec de la nostra part alíquota de deute privat madrileny —que és més de la que ens hauria de tocar, tal com veiem que està dissenyat el sistema. Un nou contrasentit.

Aquesta introducció era, tanmateix, necessària, ja que des de la dècada de 2010 el sistema espanyol com a tal accepta la condició d'autonomia infrafinançada del País Valencià i estableix que cal donar-hi solució, també al deute autonòmic que aquesta situació ha provocat. Aquestes són les conclusions de l'informe dels experts nomenats per les Corts durant la legislatura 2011-2015, amb majoria absoluta del PP, però amb la participació dels altres grups, i certificades pels ministeris d'Hisenda espanyols dirigits per Cristóbal Montoro (PP) i María Jesús Montero (PSOE). Tant PP com PSOE prometen de fa tot aquest temps la solució a aquest problema, sense que, no cal dir-ho, s'hi haja avançat gens. Quina quantitat del deute valencià entraria dins d'aquesta operació? Podem esbrinar-ho en l'informe de

Des de la dècada de 2010, el sistema espanyol com a tal accepta la condició d'autonomia infrafinançada del País Valencià i estableix que cal donar-hi solució, sense proposta concreta

l'IVIE esmentat al començament, ja que s'hi empra la mateixa fórmula. A grans trets, es podria resumir que el deute que prové de l'infrafinançament és aquell en què augmenta cada exercici i que correspon a la distància que hi ha entre el finançament efectiu per càpita rebut per l'autonomia valenciana i la quantitat que hauria d'haver rebut per arribar a la mitjana. Això vol dir al voltant d'uns 1.500 milions d'euros cada any i uns 20.000 milions d'euros d'acumulat. És a dir, aproximadament un terç del volum total i la meitat del FLA.

Ara bé, ací cal fer un altre parèntesi, perquè ens trobem també amb una altra perversió del sistema. Com hem vist, el càlcul de l'infrafinançament correspondria a la distància que separa el finançament valencià de la mitjana estatal. Tanmateix, hi ha un problema previ: on queda la dita *solidaritat*? En principi, aquelles comunitats que estiguen per sota de la mitjana estatal són receptors del que s'anomena «solidaritat territorial». Però, per al País Valencià, això no s'aplica. Efectivament: no només no hi ha un sobrefinançament per a compensar els anys d'infrafinança-

ment, de la mateixa manera que no hi ha damunt la taula tampoc una sobreinversió per a compensar la infrainversió, sinó que no es preveu tampoc que l'autonomia valenciana no s'hauria de trobar en la mitjana del finançament autonòmic, ja que és una autonomia —ara com ara, la dotzena d'un tota de dèsset— per davall de la mitjana de renda. És a dir, el finançament valencià hauria d'estar —segons el mateix disseny del sistema— sistemàticament per damunt de la mitjana per compensar el desequilibri de partida. Per tant, el deute generat de l'infrafinançament ha de ser superior per força, perquè no preveu la mateixa solidaritat de convergència que se suposa que és un principi rector del sistema i una obligació constitucional.

No hem acabat, ni de bon tros, amb les perversions del sistema. Com hem vist, l'asfíxia fiscal del País Valencià ha impedit que, ni que volguessen, els governs autonòmics successius fessen més polítiques que alçar la persiana de l'administració cada dia i pagar les nòmines dels funcionaris. En aquest sentit, aquest deute «il·legítim» —segons admet el mateix sistema— per la infrainversió, també ha suposat que la Generalitat no hagi tingut durant

Taula 5

Mitjana del grau d'execució en les autonomies de les inversions territorialitzades en els pressupostos generals de l'Estat espanyol, 2015-2021 (%)

Autonomia	Grau d'execució
Madrid	122,2%
Aragó	101,7%
Múrcia	101,6%
Castella - la Manxa	93,1%
Castella i Lleó	81,0%
Navarra	77,3%
Galícia	76,8%
Illes Balears	75,7%
Mitjana estatal	75,6%
La Rioja	69,7%
Extremadura	67,5%
Astúries	66,1%
Andalusia	63,9%
Canàries	60,5%
Catalunya	59,7%
País Valencià	59,3%
Cantàbria	50,2%
País Basc	43,1%

Font: Verificat, amb dades del Ministeri d'Hisenda.

Si els problemes de finançament tinguessen una base en la corrupció, aquests haurien acabat amb els governs progressistes de la Generalitat del període entre 2015 i 2023. No és el cas

tot aquest temps capacitat de manobra per a endeutar-se «legítimament» per a fer les inversions necessàries a tota activitat política pública. I, finalment, i ara ja simplement com a utopia encara més utòpica a benefici d'inventari, aquest sistema també hauria de tindre en compte que no estem parlant d'autonomia simplement administrativa i de gestió, sinó que la voluntat d'autogovern respon a una pluralitat nacional constitutiva de l'Estat i, doncs, l'autonomia dels valencians també té a veure amb unes condicions polítiques —cultura, llengua...— que no es donen en altres territoris i que, òbviament, demanen els seus recursos. Però aquesta consideració, per molt que ens sembla més que òbvia, si totes les anteriors es perden com l'aigua en la cistella, ara esdevé directament anatema.

Una factura més cara que la corrupció

Però, i la corrupció? El deute i l'empobriment valencians no són producte d'un seguit de governs que han tingut com a única prioritat ficar mà a la caixa? Certament, si en alguna disciplina han sigut exemplars els

Francisco Camps, Eduardo Zaplana, Alfonso Rus, Carlos Fabra, José Joaquín Ripoll, Sonia Castedo, per esmentar-ne només alguns,⁸ ha sigut en la del lladrocini. Ara bé, la factura de la corrupció, tot i que és impossible de calcular, no podrà arribar mai —perquè no deixa de ser humanament impossible, de fet— a representar més que una anècdota respecte de les xifres de què estem parlant. Això no vol dir que no hi haja afectat, òbviament: sens dubte, aquests governs han estat un factor accelerador de l'empobriment, encara que siga perquè remaven amb tota la convicció en la mateixa direcció que el sistema nacional espanyol ens portava. Ara bé, si els problemes de finançament tinguessen una base en la corrupció, aquests haurien acabat amb els governs progressistes de la Generalitat del període comprès entre 2015 i 2023. Durant aquests anys, ni el més fanàtic militant valencià del PP o de Vox podria argumentar que la corrupció hauria sigut un problema estructural o generalitzat. De fet, es mire

8 En FLOR, *Societat Anònima. Els valencians, els diners i la política* es pot trobar una panoràmica del País Valencià de la primera dècada del 2000 i de la primera meitat dels 2010, amb una anàlisi socio-lògica i política. En MACEDA, *El despertar valencià. La caiguda d'un règim i la irrupció del canvi* se'n pot trobar una crònica més periodística.

com es mire, varen ser uns governs pràcticament sense casos de corrupció, que, en tot cas, haurien tingut una incidència econòmica menys que negligible.

Tanmateix, la problemàtica de què estem parlant no només no va desaparèixer durant aquests anys, sinó que, fins i tot, es pot dir que es va accelerar. D'una banda, perquè s'arrossegava l'acumulació dels exercicis anteriors i, d'una altra, perquè el govern progressista, lògicament, va decidir augmentar la despesa a costa d'augmentar també el deute. Aquests són els anys de la famosa «partida reivindicativa» dels pressupostos de la Generalitat: com que uns comptes públics no poden preveure més despeses que ingressos, aquests últims s'unflaven amb una partida fictícia a compte dels milions d'euros que hauria d'ingressar l'Estat com a producte del sistema de finançament perquè l'autonomia valenciana rebés un finançament per càpita situat en la mitjana del sistema. No cal dir que en cap exercici es va donar fer realitat aquesta hipòtesi —ni tan sols el Consell ho pretenia, i això que a la Moncloa, des de 2018, hi havia un govern socialista pretesament «amic i aliat»— i, doncs, aquesta partida es va

El cas valencià desmenteix l'argument de l'espanyolisme que, si hi ha cap distorsió en el tracte que rep Catalunya per part de l'Estat, aquesta es deu a la «deslleialtat de l'independentisme»

convertir directament en deute. Una trampa comptable que, de tota manera, va evitar fer més retallades de les que el sistema obliga en aquells anys.

En definitiva, reprenem una altra vegada aquell Consell de Ministres que podria haver complert la promesa de condonació del deute valencià produït per l'infrafinançament. Montoro abans i Montero després no es varen diferenciar ni en la lletra ni en les excuses: sempre hi havia altres prioritats. Ara bé, després de les inundacions del 29 d'octubre de 2024, quina urgència podia passar per davant del problema valencià? Potser per això mateix la resposta ha sigut el silenci. Mentre les paraules s'omplien de grandiloqüència a propòsit d'una etèria reconstrucció,⁹ els fets quedaven en no res. La resposta indecent del govern valencià, tant en la gestió de l'emergència com posteriorment, no pot amagar que, de part del govern estatal, les ajudes a l'autonomia valenciana han consistit a autoritzar l'emissió de més deute del FLA. No és un

recurs retòric. Si hem vist que en els pressupostos de la Generalitat vigents en aquell moment, els de 2024, el servei del deute suposava el 27% de la despesa i un volum d'uns 9.500 milions d'euros, simplement que en aquell moment el govern espanyol hagués complert la promesa de condonació del deute produït per l'infrafinançament i certificat pel mateix sistema «nacional espanyol» s'haurien pogut alliberar una quantitat ingent de recursos dels mateixos comptes valencians per a gastar en la reconstrucció. No en parlem ja, de tots aquests milions que cada exercici s'han destinat i es continuen destinant a pagar un deute que els valencians no hem generat i que, a més, està en mans de l'Estat matriu: és a dir, paguem i més paguem, repaguem i tornem a pagar per a continuar empobrint-nos.

Una DANA econòmica constant

La DANA va tindre una afectació que és difícil de calcular, però que, al remat, no anirà massa més lluny del drenatge de recursos que el sistema nacional espanyol aplica cada any al

País Valencià.¹⁰ El compliment de la promesa de la condonació del deute produït per l'infrafinançament, que no és ni tan sols una mesura excepcional per a una catàstrofe més que excepcional i d'unes dimensions pràcticament inèdites, no només no s'ha posat damunt la taula en cap moment, és que ni tan sols s'ha verbalitzat. Per no reivindicar-se, ni tan sols ho ha fet Compromís. I tornem al començament de l'article: si no el valencianisme polític ací i ara, qui i quan?

El cas valencià, per si encara calia, desmenteix aquell argument habitual de l'espanyolisme català que ve a dir que, si hi ha cap distorsió en el tracte que rep Catalunya per part de l'Estat, aquesta es deu a la «deslleialtat» amb què teòricament hauria actuat la seua classe política, és a dir, l'independentisme. Bé: quina és la «deslleialtat» valenciana? La realitat en el sistema nacional espanyol, com en tots els sistemes de dominació, és que, com més ens hi sotmetem i obeïm, pitjor ens tracten. Quina lliçó més n'hem d'aprendre? ■

⁹ LA MAÑANA, «Sánchez promet des del País Valencià "tots els recursos que calguin" per a la reconstrucció i trobar els desapareguts».

¹⁰ En CHULIÀ, *Pla Sud. Eixida d'emergència en cas de riuada* he mirat de fer una aproximació al càlcul de l'impacte econòmic de la tragèdia i la relació amb l'espoliació fiscal del País Valencià.

■ Bibliografia

CAMBRA DE COMERÇ D'ALACANT. «PGE 2022. La inversió pública en la província de Alicante» [en línia]. A *Cambra de Comerç d'Alacant*, novembre de 2021. Disponible a: <www.camaralicante.com>.

CHULIÀ, Ricard. *País Valencià. Eixida d'emergència*. Catarroja: Afers, 2024.

CHULIÀ, Ricard. *Pla Sud. Eixida d'emergència en cas de riuada*. Catarroja: Afers, 2024.

CORTS VALENCIANES. «Criteris i propostes per a un nou sistema de finançament autonòmic» [en línia]. A *Corts Valencianes*, setembre de 2013. Disponible a: <www.hisenda.gva.es>.

CUCARELLA, Vicent. *El finançament valencià, de la submissió al canvi necessari*. Alzira: Bromera, 2015.

DE LA FUENTE, Ángel. «Las balanzas fiscales y algunas cuestiones relacionadas» [en línia]. A *FEDEA*, juliol de 2024. Disponible a: <www.documentos.fedea.net>.

DE LA FUENTE, Ángel. «Balanzas fiscales: ¿qué son y para qué sirven?» [en línia]. A *FEDEA*, març de 2019. Disponible a: <www.documentos.fedea.net>.

DE LA FUENTE, Ángel. «¿Maltrato?» [en línia]. A *FEDEA*, juliol de 2024. Disponible a: <www.policy.fedea.net>.

DE LA FUENTE, Ángel (dir.). «Un sistema de cuentas públicas territorializadas para España. Metodología y resultados para 2011» [en línia]. A *FEDEA*, 2014. Disponible a: <www.documentos.fedea.net>.

EXPANSIÓN. «Montero dice que la inversión en Madrid no baja respecto años anteriores y le pide salir del "victimismo"» [en línia]. 14 d'octubre del 2021. Disponible a: <www.expansion.com>.

FLOR, Vicent. *Societat Anònima. Els valencians, els diners i la política*. Catarroja, Afers: 2015.

FUNDACIÓ JOSEP IRLA. «Estimació de les balances fiscals de les comunitats autònomes respecte de l'Estat espanyol 1995-2005» [en línia]. Febrer de 2008. Disponible a: <www.irla.cat>.

GIMENO, Celestí. *L'espòli fiscal del País Valencià*. Barcelona: Llibres de l'Índex, 2004.

IBAR, Leandre. «Catalunya es manté com la comunitat autònoma amb menys treballadors públics». [en línia]. A *ARA*, 6 de setembre de 2019. Disponible a: <www.ara.cat>.

L'OR DELS VALENCIANS. *Exposició pedagògica itinerant sobre l'espòliació fiscal del País Valencià* [en línia]. 2013. Disponible a: <www.verkami.com>.

MACEDA, Víctor. *El despertar valencià. La caiguda d'un règim i la irrupció del canvi*. Barcelona: Pòrtic, 2016.

MARTÍNEZ-TOLEDANO, Clara (et al.). «La desigualdad de riqueza entre comunidades autónomas» [en línia]. A *EsadeEcPol*, 26 de juny de 2025. Disponible a: <www.esade.edu>.

MINISTERI D'HISENDA. «Informe de la Comisión de Expertos para la revisión del modelo de financiación autonómica» [en línia].

Juliol de 2017. Disponible a: <www.hacienda.gob.es>.

LA MAÑANA. «Sánchez promet des del País Valencià "tots els recursos que calguin" per a la reconstrucció i trobar els desapareguts» [en línia]. 31 d'octubre del 2024. Disponible a: <www.lamanyana.cat>.

PÉREZ, Francisco; PÉREZ, Juan; PÉREZ, Juan Antonio. «El sistema de financiación y las comunidades infrafinanciadas: principales problemas y propuestas de reforma» [en línia]. A *IVIE*, maig de 2025. Disponible a: <www.ivie.es>.

VERIFICAT. «Catalunya no està a la mitjana del finançament autonòmic, com diu el líder dels socialistes de l'Aragó» [en línia]. Novembre de 2024. Disponible a: <www.verificat.cat>.

VILAWEB. «Guia de la manifestació 'Per un finançament just' del País Valencià'» [en línia]. 17 de novembre de 2017. Disponible a: <www.vilaweb.cat>.